

**JOHN MICKLETHWAIT
ADRIAN WOOLDRIDGE**

**SEMNALUL
DE ALARMĂ**

**DE CE PANDEMIA A SCOS LA IVEALĂ
SLĂBICIUNEA VESTULUI
ŞI CARE AR FI REMEDIILE**

Traducere de Cristina Michaela Tache

POLIRO
2021

John Micklethwait, Adrian Wooldridge, *The Wake-Up Call: Why the Pandemic Has Exposed the Weakness of the West, and How to Fix It*

Copyright © 2020, John Micklethwait and Adrian Wooldridge

All rights reserved

© 2021 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700505

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MICKLETHWAIT, JOHN

Semnalul de alarmă: de ce pandemia a scos la iveală slăbiciunea Vestului și care ar fi remediere / John Micklethwait, Adrian Wooldridge; trad. de Cristina Michaela Tache. – Iași: Polirom, 2021

ISBN 978-973-46-8404-5

- I. Wooldridge, Adrian
- II. Tache, Cristina Michaela (trad.)

32

Printed in ROMANIA

Cuprins

Introducere. Săptămâni în care se întâmplă decenii	7
Capitolul 1. Ascensiunea Occidentului.....	21
Capitolul 2. Declinul Occidentului.....	43
Capitolul 3. Statul supraîmpovărat	65
Capitolul 4. Testul Covid	87
Capitolul 5. Simptomele morbide	109
Capitolul 6. Ce ar face Bill Lincoln?.....	127
Concluzie. Cum să facem guvernarea măreață din nou	159
<i>Mulțumiri</i>	171
<i>Note</i>	173

2. Statul supraextins

E greu să înveți când ești strivit sub greutatea unor obligații pe care nu le poți îndeplini niciodată. În sectorul privat, instituțiile prosperă făcând foarte bine doar câteva lucruri: Apple furnizează conceptul și creierele pentru telefoanele sale, nu carcasele și cipurile. Sectorul public este încă în epoca în care compania Ford Motor deținea terenurile pe care pășteau oile a căror lână ajungea în husele de pe banchete. În afară de vânzarea câtorva companii naționalizate, statul occidental nu a mai renunțat la alte responsabilități în ultimul secol – și a tot acumulat multe altele. Ar trebui să furnizeze o diversitate uluitoare de servicii – de la cele esențiale (educație pentru tineri și pensii pentru bătrâni) până la cele bizare (sfaturi despre cum să te droghezi ca să faci sex, pentru cei cu astfel de înclinații) și cele inutile (reguli de împletit părul și decorațiuni interioare).

Statul bunăstării ar fi trebuit să fie o plasă de siguranță pentru cei săraci și dezavantajați: în schimb, s-a transformat într-un morman de pernuțe moi pentru fundurile durdului ale clasei de mijloc. Studiile superioare și locuințele sunt două zone în care statele intervin adesea pentru a-i face pe bogați și mai bogați. Majoritatea țărilor europene le oferă învățământ universitar gratuit studenților care sunt mai bogați decât cetățeanul de rând (apoi acei studenți bagă în buzunar cea mai mare parte a câștigurilor din educația lor). În America, în special cei înstăriți citesc broșura de 90 de pagini a fiscului în care se explică cele 15 tipuri de stimulente fiscale pentru studii superioare. Deși capitalismul neîngrădit a fost învinuit pentru criza

crediteurilor cu grad mare de risc, au existat câteva organizații mai condamnabile decât Fannie Mae și Freddie Mac, agențiile guvernamentale uriașe care au pompat bani pe piața locuințelor. Controlul chiriiilor devine tot mai mult un avantaj pentru cei privilegiați, indiferent dacă vorbim de Stockholm sau de New York. Mai mulți bani intră în subvenționarea creditelor imobiliare decât în locuințele sociale pentru săraci.

Acest aspect se încadrează într-un anumit tipar. Indiferent cât de mult se plâng americanii de guvernarea lor, mai mult de jumătate dintre familiile din țară primesc diverse tipuri de ajutoare. Aproximativ 120 de milioane de americani cer ajutoare din partea a două sau mai multe programe⁷⁰. Iar aici nu sunt incluse toate cererile non-financiare făcute de cei prosperi la adresa statului. De fiecare dată când crește infracționalitatea sau când sosește un transport ilegal de imigranți, se strigă: „Trebuie făcut ceva”. Se fac reguli noi – apoi cineva trebuie să le pună în aplicare. Indiferent de meritele sale, Uniunea Europeană se pricepe de minune să crească nivelul de complexitate, impunând încă un nivel de birocratie (adesă derulant) fiecărui dintre statele membre. Din nou, motivul din spatele fiecărui nivel este de regulă teama că ceva undeva va merge prost.

3. Statul opac

Fără îndoială, guvernarea înseamnă prin natura sa reguli și reglementări: termenul „birocratie” se referă mai degrabă

la guvernarea de către niște „birouri”, și nu de către indivizi arbitrari. Multe dintre aceste reguli au obiective admirabile: servicii medicale mai bune, aer mai curat, mai puțină discriminare a minorităților. Dar complexitatea pe care o creează impune și costuri considerabile.

În unele cazuri, ele doar irosesc timp. Chiar au nevoie consumatorii europeni de etichete pe conservele de somon care să-i avertizeze că „pot conține pește” sau de reguli de limitare a puterii aspiratoarelor? În alte cazuri ele critică piețele: oferta mică de locuințe în America a fost cauzată parțial de microreglementări menite să încurajeze deținerea de proprietăți rezidențiale. Incapacitatea Europei de a crea companii mici e cauzată în mare măsură de reglementări. În Italia trebuie să fii o mare companie (sau să ai relații) ca să-ți croiești drum prin lumea aprobărilor și autorizațiilor asemănătoare cu cele imaginate de Dario Fo. Dar America vine din urmă. În codul fiscal american găsim 42 de definiții diferite pentru o firmă mică. Ca să-ți deschizi un restaurant în New York, trebuie să treci pe la 11 agenții municipale diferite. Apoi sunt toate autorizațiile de liberă practică obligându-i pe cei care vor să devină frizeri în Texas să urmeze cursuri de coafură mai bine de un an, iar pe cei care vor să facă peruci în Arkansas să dea examene scrise⁷¹.

Victima principală a acestei birocrății este chiar statul. Unul dintre motivele pentru care proiectele de infrastructură durează atât de mult este că autoritățile trebuie să treacă prin atât de multe proceduri. Italianii studiază încă din anii 1990 planuri pentru un pod care să lege partea continentală a țării de Sicilia. Aeroportul din Berlin este altă

poveste jenantă despre cárpeală birocratică și incompetență inginerească. Într-o bună zi, probabil după ce nu vor mai exista avioane, Heathrow ar putea avea o a treia pistă. În perioada Marii Depresiuni construcția podului Golden Gate a durat patru ani. Astăzi, după cum arată Philip Howard de la Common Good, în cazul unor proiecte de autostradă mai mari e nevoie de un deceniu doar ca să se rezolve diversele chestiuni birocratice, până să se apuce muncitorii efectiv de lucru. Când Autoritatea Portuară din New York a decis să modernizeze podul Bayonne, care se arcuiește spectaculos între Staten Island și New Jersey, astfel încât noile petroliere uriașe să poată trece pe sub el, a fost nevoie de 47 de aprobări de la 19 autorități federale diferite, proces care a durat din 2009 până la mijlocul anului 2013.

Această situație este cauzată de faptul că nimeni nu învață nimic: oficialii sunt atât de ocupați cu hârtogăraia, încât rareori au ocazia să observe ce funcționează în alte părți. Statul funcționează într-o lume mlăștinoasă, dicsiană, care amintește de începutul *Casei umbrelor* („Ceață pretutindeni. Ceață în susul Tamisei... ceață în josul Tamisei... Ceață tărându-se în cabinele vapoarelor de cărbuni... ceață lăsându-se peste bordurile bărcilor și ale luntrilor. Ceață în ochii și gâtlejurile pensionarilor vârstnici din azilul Greenwich... ceață în coada și-n găoacea lulelei de după-amiază a comandantului mârios”). Ceața se insinuează în orice reglementare și în fiecare document. Derutează pe oricine are vreo treabă cu statul. Se lasă deasă deasupra fiecărui minister. Distorsionează orice relație dintre stat și cetățean.

4. Statul capturat

Această ceată lasă guvernarea la mila unor grupuri de interese: într-adevăr, complexitatea și capturarea se înlesnesc reciproc. Explicația motivului pentru care lobby-urile înfloresc în democrații a fost descifrată în mod strălucit în 1965 de economistul american Mancur Olson. În volumul *The Logic of Collective Action* el a susținut că circumscripțiile electorale mici care urmăresc obiective specifice sunt mult mai puternice decât circumscripțiile mari care urmăresc obiective generale. Acestea din urmă includ mulți pasageri clandestini care vor să se bucure de beneficiile acțiunii politice fără să suporte costurile⁷². În grupurile restrânse individui pot să vadă recompensele mult mai clar, în cazul lor existând o probabilitate mai mare să cotizeze și să se organizeze. Așa că Leviatanul este dezmembrat pe furiș de multe grupuri având interese precise care urmăresc anumite scutiri și bani pentru proiecte inutile obscure, în mod normal ascunse de ochii publicului.

Grupurile de interes sunt în principal de două tipuri: cele din interior, mai ales sindicale din sectorul public, pentru care statul este mijlocul de subsistență, și outsiderii, în special companiile și grupurile de lobby din industrie, grupurile de interes și cele demografice, care încearcă să distragă atenția statului orientând-o spre cauza lor. Ambele tipuri de grupuri sunt bariere în calea reformei guvernării.

Spre deosebire de corespondentele lor mai slabe din sectorul privat, sindicale din sectorul public se pot opri

din activitate fără să-și riște locurile de muncă. În 2019, timp de o lună înainte de Crăciun, în Paris a fost haos întrucât conductorii de metrou și de tren au făcut grevă din cauza pensiilor. Totodată, sindicalele din sectorul public se pricep nemaipomenit de bine să-și mascheze interesele, inclusiv în denumire: astfel, sindicatul medicilor britanici se numește British Medical Association (Asociația Medicală Britanică), iar sindicatul cadrelor didactice americane este National Education Association (Asociația pentru Educație Națională). Câteva sindicate au legături politice cu dreapta – alianța dintre gardienii de închisori din California și republicanii locali a ajutat și la construirea unor închisori, și la adoptarea unor legi dure pentru a le umple. Însă cele mai strânse legături sunt inevitabil cu stânga: în Marea Britanie, sindicalele au cel mai greu cuvânt de spus în alegerea nouui lider laburist. În Statele Unite, sindicalele din învățământul preuniversitar au control total asupra politiciei Partidului Democrat privind educația: când asisti la Convenția Democraților, vechea șmecherie a jurnaliștilor e să întrebi pur și simplu persoana lângă care te află „La ce școală predai?”.

Prioritatea este mai curând protejarea locurilor de muncă decât îmbunătățirea serviciilor. După uciderea lui George Floyd, lumea a vrut să știe de ce atât de puțini polițiști americani sunt pedepsiți pentru brutalitate. S-a descoperit că departamentele de poliție fuseseră convinse de sindicate să șteargă istoricul abaterilor disciplinare, unele după numai șase luni. Pe numele lui Derek Chauvin, bărbatul al cărui genunchi l-a sufocat pe Floyd, au existat cel puțin 17 reclamații pentru abatere în cele două decenii